

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ चतुर्थः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां तृतीयकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

वि वा ए॒तस्य॑ य॒ज्ञ ऋ॑ध्यते॒ यस्य॑ ह॒विर॑तिरिच्यते॒ सूर्यो॑ दे॒वो दि॒विष॑द्ध्य॒ इत्या॑ह॒ बृ॒हस्प॑तिना॒ चै॒वास्य॑ प्र॒जाप॑तिना॒ च य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धम॑पि॒ वप॑ति॒ रक्षा॑ंसि॒ वा ए॒तत्प॑शु॒ः स॑चन्ते॒ यदे॑कदे॒वत्य॑ आल॑ब्धो भू॒यान्भ॑वति॒ यस्या॑स्ते हरि॑तो॒ गर्भ॑ इत्या॑ह दे॒वत्रै॑वैना॒ गम॑यति॒ रक्ष॑साम॒प॑हत्या॒ आ वर्त॑न वर्त॒येत्या॑ह (१)

ब्रह्म॑णै॒वैन॑मा॒ वर्त॑यति॒ वि ते॒ भिन॑द्भि॒ तक्॑रीमित्या॑ह॒ यथा॑य॒जुरे॒वैत॑दु॒रुद्र॑प्सो॒ विश्व॑रूप॒ इन्दु॑रित्या॑ह प्र॒जा वै प॑शव॒ इन्दुः॑ प्र॒जयै॒वैन॑म्प॒शुभिः॑ स॒म॑र्धयति॒ दिवं॑ वै य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धं ग॑च्छति॒ पृथि॑वीमतिरिक्त॒न्तद्य॑न्न॒ श॒मये॒दार्ति॑माच्छे॒द्यज॑मानो॒ म॒ही द्यौः॑ पृथि॒वी च॑ न॒ इति॑ (२)

आ॒ह द्या॑वा॒पृथि॑वीभ्या॒मे॒व य॒ज्ञस्य॑ व्यृ॒द्धं चा॑तिरिक्तं॒ च श॑मयति॒ नार्ति॑माच्छे॒ति य॑ज॒मानो॒ भस्म॑नाभि॒ समू॑हति॒ स्व॒गाकृ॑त्या॒ अथो॑ अ॒नयो॒र्वा ए॒ष गर्भो॑ऽनयो॒रे॒वैन॑ दधाति॒ यदे॒वद्ये॑दति॒ तद्रे॒चये॑द्यन्नाव॒द्येत्प॑शो॒राल॑ब्धस्य॒ नाव॑ द्येत् पुर॒स्ता॒न्नाभ्या॑ अ॒न्यदे॒वद्ये॑दुपरि॒ष्टाद॑न्यत्पुर॒स्ता॒द्वै नाभ्यै॑ (३)

प्राण उपरिंष्टादपानो यावानेव पशुस्तस्याव द्यति विष्णवे
 शिपिविष्टाय जुहोति यद्वै यज्ञस्यातिरिच्यते यः पशोर्भूमा या
 पुष्टिस्तद्विष्णुः शिपिविष्टोऽतिरिक्त एवातिरिक्तं दधात्यतिरिक्तस्य
 शान्त्या अष्टाप्रद्विरण्यं दक्षिणाऽष्टापदी ह्येषात्मा नवमः पशोरास्या
 अन्तरकोश उष्णीषेणाविष्टितं भवत्येवमिव हि पशुरुल्बमिव चर्मव
 मांसमिवास्थीव यावानेव पशुस्तमात्वाव रुन्धे यस्यैषा यज्ञे
 प्रायश्चित्तिः क्रियत इष्ट्वा वसीयान्भवति॥ (४)

वर्तयेत्याह न इति वै नाम्ना उल्बमिवैकविंशतिश्च॥ [१]

आ वायो भूष शुचिपा उप नः सहस्रं ते नियुतो विश्ववार।
 उपो ते अन्धो मद्यमयामि यस्य देव दधिषे पूर्वपेयम्। आकूत्यै
 त्वा कामाय त्वा समृधे त्वा किक्किटा ते मनः प्रजापतये स्वाहा
 किक्किटा ते प्राणं वायवे स्वाहा किक्किटा ते चक्षुः सूर्याय स्वाहा
 किक्किटा ते श्रोत्रं द्यावापृथिवीभ्यां स्वाहा किक्किटा ते वाचं
 सरस्वत्यै स्वाहा (५)

त्वं तुरीया वशिनी वशासि सकृद्यत्वा मनसा गर्भ आशयत्।
 वशा त्वं वशिनी गच्छ देवान्सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः।
 अजासि रयिष्ठा पृथिव्या सीदोर्ध्वान्तरिक्षमुप तिष्ठस्व दिवि ते
 बृहद्भाः। तन्तु तन्वत्रजसो भानुमन्विहि ज्योतिष्मतः पथो रक्ष धिया
 कृतान्। अनुल्बणं वयत जोगुवामपो मनुर्भव जनया दैव्यं जनम्।

मनसो हविरंसि प्रजापतेर्वर्णो गात्राणां ते गात्रभाजो भूयास्म॥ (६)

सरस्वत्यै स्वाहा मनुष्योदश च॥ [२]

इमे वै सहास्तान्ते वायुर्व्यवात्ते गर्भमदधातान्तः सोमः
प्राजनयदग्निरग्रसत् स एतं प्रजापतिराग्नेयमष्टाकंपालमपश्यत्तं
निरवपत्तेनैवैनामग्नेरधि निरक्रीणात्तस्मादप्यन्यदेवत्यामालभमान
आग्नेयमष्टाकंपालम्पुरस्तान्निर्वपेदग्नेरेवैनामधि निष्क्रीया लभते
यत् (७)

वायुर्व्यवात्तस्माद्वायव्या यदिमे गर्भमदधातां तस्माद्वावापृथिव्या
यत्सोमः प्राजनयदग्निरग्रसत् तस्मादग्नीषोमीया यदनयोर्वियत्योर्वागव
यत्प्रजापतिरग्नेरधि निरक्रीणात्तस्मात्प्राजापत्या सा वा एषा
सर्वदेवत्या यदजा वशा वायव्यामा लभेत भूतिकामो वायुर्वै
क्षेपिष्ठा देवता वायुमेव स्वेन (८)

भागधेयेनोप धावति स एवैनं भूतिं गमयति द्यावापृथिव्यामा
लभेत कृषमाणः प्रतिष्ठाकामो दिव एवास्मै पर्जन्यो वर्षति
व्यस्यामोषधयो रोहन्ति समर्धुकमस्य सस्यम्भवत्यग्नीषोमीयामा
लभेत यः कामयेतान्नवानन्नादः स्यामित्यग्निनैवान्नमव रुन्धे
सोमैन्नान्नमन्नवानेवान्नादो भवति सारस्वतीमा लभेत यः (९)

ईश्वरो वाचो वदितोः सन्वाचं न वदेद्वाग्वै सरस्वती
सरस्वतीमेव स्वेन भागधेयेनोप धावति सैवास्मिन्वाचं दधाति

प्राजापत्यामा लभेत यः कामयेतानभिजितमभि जयेयमिति
 प्रजापतिः सर्वा देवता देवताभिरवानभिजितमभि जयति
 वायव्ययोपाकरोति वायोरेवैनोमवरुध्या लभत आकृत्यै त्वा
 कामाय त्वा (१०)

इत्याह यथायजुरेवैतत्किंकिटाकारं जुहोति किंकिटाकारेण
 वै ग्राम्याः पशवो रमन्ते प्रारण्याः पतन्ति यत्किंकिटाकारं जुहोति
 ग्राम्याणां पशूनां धृत्यै पर्यग्नौ क्रियमाणे जुहोति जीवन्तीमेवैनां
 सुवर्गं लोकङ्गमयति त्वं तुरीयां वशिनीं वशासीत्याह देवत्रैवैनां
 गमयति सत्याः सन्तु यजमानस्य कामा इत्याहैष वै कामः (११)

यजमानस्य यदनार्त उद्वचं गच्छति तस्मादेवमाहाजासि
 रयिष्ठेत्याहैष्वेवैनां लोकेषु प्रतिं ष्ठापयति दिवि ते बृहद्वा
 इत्याह सुवर्ग एवास्मै लोके ज्योतिर्दधाति तन्तुं तन्वन्नजसो
 भानुमन्विहीत्याहेमानेवास्मै लोकां ज्योतिष्मतः करोत्यनुल्बणं
 वयत जोगुवामप इति (१२)

आह यदेव यज्ञ उल्बणं क्रियते तस्यैवैषा शान्तिर्मनुर्भव
 जनया दैव्यं जनमित्याह मानव्यो वै प्रजास्ता एवाद्याः
 कुरुते मनसो हविरसीत्याह स्वगाकृत्यै गात्राणां ते
 गात्रभाजो भूयास्मेत्याहाशिषमेवैतामा शास्ते तस्यै वा एतस्या
 एकमेवादिवयजनं यदालब्धायामभ्रः (१३)

भवति यदालब्धायामभ्रः स्यादप्सु वा प्रवेशयेत्सर्वा वा प्राश्रीयाद्यदप्सु प्रवेशयेद्यज्ञवेशसं कुर्यात्सर्वामेव प्राश्रीयादिन्द्रियमेवासा वा एषा त्रयाणामेवार्बुद्धा संवत्सरसदः सहस्रयाजिनो गृहमेधिनस्त एवैतया यजेरन्तेषामेवैषाप्ता॥ 14॥

यथस्वेन सारस्वतीमा लभेत् यः कामाय त्वा कामोऽपु इत्युभो द्विचत्वारिंशच्च॥ [३]

चित्तं च चित्तिश्चाकूतं चाकूतिश्च विज्ञातं च विज्ञानं च मनश्च शक्नोतीति दृष्टं पूर्णमासश्च बृहच्च रथन्तरं च प्रजापतिर्जया निन्द्राय वृष्णे प्रायच्छदुग्रः पृतनाज्येषु तस्मै विशः समनमन्त सर्वाः स उग्रः स हि हव्यो बभूव देवासुराः संयत्ता आसन्थ्स इन्द्रः प्रजापतिमुपाधावत्तस्मा एताञ्जयान्प्रायच्छत्तानं जुहोततो वै देवा असुरानजयन् यदजयन्तञ्जयानां जयत्वः स्पर्धमानेनैते होतव्या जयत्येव तां पृतनाम्॥ (१५)

उप पञ्चविंशतिश्च॥ [४]

अग्निर्भूतानामधिपतिः स मावत्विन्द्रो ज्येष्ठानां यमः पृथिव्या वायुरन्तरिक्षस्य सूर्यो दिवश्चन्द्रमा नक्षत्राणाम्बृहस्पतिर्ब्रह्मणो मित्रः सत्यानां वरुणोऽपाः समुद्रः स्रोत्यानामन्नः साम्राज्यानामधिपतिस्तन्मावतु सोम ओषधीनां सविता प्रसवानां रुद्रः पशूनां त्वष्टा रूपाणां विष्णुः पर्वतानाम्मरुतो गुणानामधिपतयस्ते

मावन्तु पितरः पितामहाः परेऽवरे ततास्ततामहा इह मावता।
अस्मिन्ब्रह्मन्त्रस्मिन्क्षत्रेऽस्यामाशिष्यस्याम्पुरोधायांमस्मिन्कर्मन्त्रस्यां
देवहूत्याम्॥ (१६)

अवरे सप्तदश च॥ [५]

देवा वै यद्यज्ञेऽकुर्वत तदसुरा अकुर्वत ते देवा
एतानभ्यातानानपश्यन्तानभ्यातन्वत यद्देवानां कर्मासीदार्ध्यत
तद्यदसुराणां न तदार्ध्यत येन कर्मणेश्चेत्तत्र होतव्या ऋध्नोत्येव
तेन कर्मणा यद्विश्वे देवाः समभरन्तस्मादभ्याताना वैश्वदेवा
यत्प्रजापतिर्जयान्प्रायच्छुत्तस्माञ्जयाः प्राजापत्याः (१७)

यद्राष्ट्रभृद्धी राष्ट्रमाददत तद्राष्ट्रभृताः राष्ट्रभृत्वन्ते देवा
अभ्यातानैरसुरानभ्यातन्वत जयैरजयन्त्राष्ट्रभृद्धी राष्ट्रमाददत
यद्देवा अभ्यातानैरसुरानभ्यातन्वत तदभ्यातानानामभ्यातानत्वं
यञ्जयैरजयन्तञ्जयानां जयत्वं यद्राष्ट्रभृद्धी राष्ट्रमाददत तद्राष्ट्रभृताः
राष्ट्रभृत्वन्ततो देवा अभवन्परासुरा यो भ्रातृव्यवान्स्यात्स
एताञ्जुह्यादभ्यातानैरेव भ्रातृव्यानभ्यातनुते जयैर्जयति राष्ट्रभृद्धी
राष्ट्रमा दत्ते भवत्यात्मना परास्य भ्रातृव्यो भवति॥ (१८)

प्राजापत्याः सौष्टादश च॥ [६]

ऋताषाडृतधामाग्निर्गन्धर्वस्तस्यौषधयोऽप्सरस ऊर्जो नाम
स इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु ता इदं ब्रह्म क्षत्रं पान्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः

स्वाहा संहितो विश्वसामा सूर्यो गन्धर्वस्तस्य मरीचयोऽप्सरसं
 आयुवः सुषुम्नः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गन्धर्वस्तस्य नक्षत्राण्यप्सरसो
 बेकुरयो भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गन्धर्वस्तस्य दक्षिणा अप्सरसः
 स्तवाः प्रजापतिर्विश्वकर्मा मनः (१९)

गन्धर्वस्तस्यर्क्षामान्यप्सरसो वह्नय इषिरो विश्वव्यचा
 वातो गन्धर्वस्तस्यापोऽप्सरसो मुदा भुवनस्य पते यस्य त
 उपरि गृहा इह च। स नो रास्वाज्यानि९ रायस्पोष९ सुवीर्य९
 संवत्सरीणाः स्वस्तिम्। परमेष्ठ्यधिपतिर्मृत्युर्गन्धर्वस्तस्य
 विश्वमप्सरसो भुवः सुक्षितिः सुभूतिर्भद्रकृत्सुवर्वाण्यर्जुन्यो
 गन्धर्वस्तस्य विद्युतोऽप्सरसो रुचो दूरेहेतिरमृडयः (२०)

मृत्युर्गन्धर्वस्तस्य प्रजा अप्सरसो भीरुवश्चारुः कृपणकाशी
 कामो गन्धर्वस्तस्याधयोऽप्सरसः शोचयन्तीर्नाम स इदं ब्रह्म क्षत्रं
 पातु ता इदं ब्रह्म क्षत्रं पान्तु तस्मै स्वाहा ताभ्यः स्वाहा स नो
 भुवनस्य पते यस्य त उपरि गृहा इह च। उरु ब्रह्मणेऽस्मै क्षत्राय
 महि शर्म यच्छ॥ (२१)

मनोऽमृडयः पट्टत्वारि९शच्च॥

[७]

राष्ट्रकामाय होतव्या राष्ट्रं वै राष्ट्रभृतो राष्ट्रेणैवास्मै राष्ट्रमव
 रुन्धे राष्ट्रमेव भवत्यात्मने होतव्या राष्ट्रं वै राष्ट्रभृतो राष्ट्रं प्रजा

राष्ट्रम्पशवो राष्ट्रं यच्छ्रेष्ठो भवति राष्ट्रेणैव राष्ट्रमव रुन्धे वसिष्ठः
समानानां भवति ग्रामकामाय होतव्या राष्ट्रं वै राष्ट्रभृतो राष्ट्रं
संजाता राष्ट्रेणैवास्मै राष्ट्रं संजातानव रुन्धे ग्रामी (२२)

एव भवत्यधिदेवने जुहोत्यधिदेवन एवास्मै सजातानव रुन्धे
त एनमवरुद्धा उप तिष्ठन्ते रथमुख ओजस्कामस्य होतव्या ओजो
वै राष्ट्रभृत ओजो रथ ओजसैवास्मा ओजोऽव रुन्ध ओजस्व्यैव
भवति यो राष्ट्रादपभूतः स्यात्तस्मै होतव्या यावन्तोऽस्य रथाः
स्युस्तान्ब्रूयाद्युद्धमिति राष्ट्रमेवास्मै युनक्ति (२३)

आहुतयो वा एतस्याक्लृप्ता यस्य राष्ट्रं न कल्पन्ते स्वरथस्य
दक्षिणं चक्रम्रवृह्य नाडीमभि जुहुयादाहुतीरेवास्य कल्पयति ता
अस्य कल्पमाना राष्ट्रमनु कल्पन्ते सङ्ग्रामे संयन्ते होतव्या राष्ट्रं
वै राष्ट्रभृतो राष्ट्रे खलु वा एते व्यायच्छन्ते ये सङ्ग्रामं संयन्ति
यस्य पूर्वस्य जुह्वति स एव भवति जयति तं सङ्ग्रामं मान्थुक
इध्मः (२४)

भवत्यङ्गारा एव प्रतिवेष्टमाना अमित्राणामस्य सेनां
प्रति वेष्टयन्ति य उन्माद्येतस्मै होतव्या गन्धर्वाप्सरसो वा
एतमुन्मादयन्ति य उन्माद्यत्येते खलु वै गन्धर्वाप्सरसो
यद्राष्ट्रभृतस्तस्मै स्वाहा ताम्यः स्वाहेति जुहोति तेनैवैनाञ्छमयति
नैयग्रोध औदुम्बर आश्वत्थः प्लाक्ष इतीध्मो भवत्येते वै

गन्धर्वाप्सरसां गृहाः स्व एवैनान् (२५)

आयतने शमयत्यभिचरता प्रतिलोमः होतव्याः प्राणानेवास्य
प्रतीचः प्रति यौति तं ततो येन केन च स्तृणुते स्वकृत इरिणे
जुहोति प्रदरे वैतद्वा अस्यै निर्ऋतिगृहीतं निर्ऋतिगृहीत एवैनं
निर्ऋत्या ग्राहयति यद्वाचः क्रूरन्तेन वर्षद्गरोति वाच एवैनं क्रूरेण
प्र वृश्चति ताजगार्तिमार्च्छति यस्य कामयेतान्नाद्यम् (२६)

आ ददीयेति तस्य सभायामुत्तानो निपद्य भुवनस्य पत
इति तृणानि सं गृहीयात्प्रजापतिर्वै भुवनस्य पतिः प्रजा-
पतिनैवास्यान्नाद्यमा दत्त इदमहममुष्यामुष्यायणस्यान्नाद्यः
हरामीत्याहान्नाद्यमेवास्य हरति षड्विहरति षड्वा ऋतवः
प्रजापतिनैवास्यान्नाद्यमादायर्तवोऽस्मा अनु प्र यच्छन्ति (२७)

यो ज्येष्ठबन्धुरपभूतः स्यात्तः स्थलेऽवसाय्य ब्रह्मौदनं
चतुःशरावम्पक्त्वा तस्मै होतव्या वर्षं वै राष्ट्रभृतो वर्षं स्थलं
वर्षणैवेनं वर्षं समानानां गमयति चतुःशरावो भवति दिक्ष्वेव
प्रति तिष्ठति क्षीरे भवति रुचमेवास्मिन्दधात्युद्धरति श्रुतत्वाय
सर्पिष्वान्भवति मेध्यत्वाय चत्वारं आर्षेयाः प्राश्रन्ति दिशामेव
ज्योतिषि जुहोति॥ (२८)

ग्रामी युनक्तीध्मः स्व एवैनान्नाद्यं यच्छन्त्येकान्नपञ्चाशच्च॥ [८]

देविकां निर्वपेत्प्रजाकामश्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसीव

खलु वै प्रजाश्छन्दोभिरेवास्यै प्रजाः प्र जनयति प्रथमं धातारं
 करोति मिथुनी एव तेन करोत्यन्वेवास्मा अनुमतिर्मन्यते राते राका
 प्र सिनीवाली जनयति प्रजास्वेव प्रजातासु कुह्वा वाचं दधात्येता
 एव निर्वपेत्पशुकामश्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसि (२९)

इव खलु वै पशवश्छन्दोभिरेवास्यै पशून् जनयति प्रथमं
 धातारं करोति प्रैव तेन वापयत्यन्वेवास्मा अनुमतिर्मन्यते
 राते राका प्र सिनीवाली जनयति पशून् प्रजातान्कुह्वा प्रति
 ष्ठापयत्येता एव निर्वपेद्भ्रामकामश्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसीव
 खलु वै ग्रामश्छन्दोभिरेवास्यै ग्रामम् (३०)

अवं रुन्धे मध्यतो धातारं करोति मध्यत एवेनं ग्रामस्य
 दधात्येता एव निर्वपेज्ज्योगामयावी छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसि
 खलु वा एतमभि मन्यन्ते यस्य ज्योगामयति छन्दोभिरेवेनमगदं
 करोति मध्यतो धातारं करोति मध्यतो वा एतस्याक्लृप्तं यस्य
 ज्योगामयति मध्यत एवास्य तेन कल्पयत्येता एव निः (३१)

वपेद्यं यज्ञो नोपनमेच्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसि
 खलु वा एतं नोपं नमन्ति यं यज्ञो नोपनमति प्रथमं धातारं
 करोति मुखत एवास्यै छन्दांसि दधात्युपैनं यज्ञो नमत्येता
 एव निर्वपेदीजानश्छन्दांसि वै देविका यातयामानीव खलु वा

ए॒तस्य॒ छ॒न्दा॑ंसि॒ य ई॒जान॒ उ॒त्त॒मं धा॒तारं॑ करोति (३२)

उ॒परि॑ष्ठादे॒वास्मै॒ छ॒न्दा॑स्यया॒तयामा॒न्यव॑ रुन्ध॒ उपै॑नमु॒त्तरो॑
य॒ज्ञो न॑मत्ये॒ता ए॒व नि॒र्वपे॑द्य॒म्मेधा॒ नोप॑नमे॒च्छन्दा॑ंसि॒ वै
दे॒विका॑श्छ॒न्दा॑ंसि॒ खलु॒ वा ए॒तं नोप॑ नमन्ति॒ यम्मे॒धा नोप॑नम॒ति
प्रथ॑मं धा॒तारं॑ करोति॒ मुख॑त ए॒वास्मै॒ छ॒न्दा॑ंसि॒ दधा॒त्युपै॑न॒म्मेधा॒
न॑मत्ये॒ता ए॒व नि॒र्वपे॑त् (३३)

रुक्का॑म॒श्छ॒न्दा॑ंसि॒ वै दे॒विका॑श्छ॒न्दा॑ंसी॒व खलु॒ वै
रुक्छ॒न्दो॑भिरे॒वास्मि॒न्नुचं॑ दधाति॒ क्षीरे॒ भव॑न्ति॒ रुचं॑मे॒वास्मि॑न्दधति॒
मध्य॑तो धा॒तारं॑ करोति॒ मध्य॑त ए॒वैन॑ रु॒चो द॑धाति॒ गाय॑त्री
वा अ॒नुम॑तिस्त्रि॒ष्टुग्रा॒का जग॑ती॒ सिनी॑वा॒ल्यनु॑ष्टु॒प्कुहू॑र्धा॒ता
व॑षट्कारः॒ पू॒र्वप॑क्षो रा॒काप॑रप॒क्षः कु॒हूर॑मावा॒स्या सिनी॑वा॒ली
पौ॑र्ण॒मास्य॑नु॒मतिश्च॑न्द्र॒मा धा॒ताऽष्टौ॑ (३४)

वस॑वोऽष्टाक्ष॑रा गाय॒त्र्येका॑दश॒ रुद्रा॒ एका॑दशाक्ष॑रा
त्रि॒ष्टुब्धा॑द॒शादि॒त्या द्वा॑द॒शाक्ष॑रा॒ जग॑ती॒ प्र॒जाप॑तिरनु॒ष्टुब्धा॒ता
व॑षट्कार ए॒तद्वै दे॒विकाः॑ सर्वा॑णि च॒ छ॒न्दा॑ंसि॒ सर्वा॑श्च दे॒वता॑
व॑षट्कारस्ता॒ यथ्स॑ह सर्वा॑ नि॒र्वपे॑दी॒श्वरा॑ ए॒नम्प्र॑दहो द्वे प्रथ॑मे नि॒रुप्य॑
धा॒तुस्तृ॑तीयं॒ नि॒र्वपे॑त्तथो॒ ए॒वोत्त॑रे॒ नि॒र्वपे॑त्तथै॒नं न प्र॑ द॒हन्त्य॑थो॒ यस्मै॒

कामाय निरुप्यन्ते तमेवाभिरुपाप्नोति॥ (३५)

पशुकामश्छन्दांसि वै देविकाश्छन्दांसि ग्रामङ्कल्पयत्येता एव निरुक्तमन्त्रातारं करोति मेधा नमत्येता
एव निर्वपेद्दष्टौ दहन्ति नवं च (९) देविकाः प्रजाकामो मिथुनी पशुकामः [९]

वास्तोष्पते प्रति जानीह्यस्मान्त्स्वावेशो अनमीवो भवा नः।
यत्वेमहे प्रति तन्नो जुषस्व शं न एधि द्विपदे शं चतुष्पदे। वास्तोष्पते
शग्मया स॒सदा ते सक्षीमहि॑ रुण्वया गातुमत्या॑। आवः॒ क्षेम॑ उत
योगे॒ वरं॑ नो यूयम्पात स्वस्तिभिः सदा नः। यत्सायम्प्रातरग्निहोत्रं
जुहोत्याहुतीष्टका एव ता उप धत्ते (३६)

यजमानोऽहोरात्राणि वा एतस्येष्टका य आहिताग्निर्यत्सायम्प्रातर
कृत्वोप धत्ते दशं समानत्रं जुहोति दशाक्षरा विराड्विराजमेवात्वेष्टकां
कृत्वोप धत्तेऽथो विराज्येव यज्ञमाप्नोति चित्यश्चित्योऽस्य भवति
तस्माद्यत्र दशोषित्वा प्रयाति तद्यज्ञवास्त्ववास्त्वेव तद्यत्ततो-
र्वाचीनम् (३७)

रुद्रः खलु वै वास्तोष्पतिर्यदहुत्वा वास्तोष्पतीयम्प्रयायाद्रुद्र
एनं भूत्वाऽग्निरनूत्थाय हन्याद्वास्तोष्पतीयं जुहोति भागधेयेनैवेन
शमयति नार्तिमाच्छति यजमानो यद्युक्ते जुहुयाद्यथा प्रयाते
वास्तावाहुतिं जुहोति तादृगेव तद्यदयुक्ते जुहुयाद्यथा क्षेम आहुतिं
जुहोति तादृगेव तदहुतमस्य वास्तोष्पतीयः स्यात् (३८)

दक्षिणो युक्तो भवति सव्योऽयुक्तोऽथ वास्तोष्पतीयं

जुहोत्युभयमेवाकरपरिवर्गमेवैनं शमयति यदेकया जुहुयाद्विहोमं
 कुर्यात्पुरोनुवाक्यामनूच्य याज्यया जुहोति सदेवत्वाय यद्धुत
 आदध्याद्बुधं गृहानन्वारोहयेद्यदेवक्षाणान्यसम्प्रक्षाप्य प्रयायाद्यथा
 यज्ञवेशसं वादहनं वा तादृगेव तदयं ते योनिर्ऋत्विय इत्यरण्योः
 समारोहयति (३९)

एष वा अग्रेर्योनिः स्व एवैनं योनौ समारोहयत्यथो
 खल्वाहुर्यदरण्योः समारूढो नश्येदुदस्याग्निः सीदेत्पुनराधेयः
 स्यादिति या ते अग्रे यज्ञिया तनूस्तयेह्यारोहेत्यात्मन्समारोहयते
 यजमानो वा अग्रेर्योनिः स्वायामेवैनं योन्यां समारोहयते॥ (४०)

धृतेऽर्वाचीनं स्यात्समारोहयति पञ्चत्वारिंशच्च॥ [१०]

त्वमग्रे बृहद्वयो दधासि देव दाशुषे। कविर्गृहपतिर्युवा॥
 हव्यवाङ्गिरजरः पिता नो विभुर्विभावा सुदृशीको अस्मे।
 सुगारहपत्याः समिषो दिदीह्यस्मद्रियख्सम्मिमीहि श्रवांसि। त्वं
 च सोम नो वशो जीवातु न मरामहे। प्रियस्तोत्रो वनस्पतिः।
 ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणाम्महिषो मृगाणाम्। श्येनो
 गृध्राणां स्वधितिर्वनानां सोमः (४१)

पवित्रमत्येति रेभन्। आ विश्वदेव सत्पति सृक्तेरद्या
 वृणीमहे। सत्यसंव सवितारम्॥ आ सत्येन रजसा वर्तमानो
 निवेशयन्नमृतम्मर्त्यं च। हिरण्ययेन सविता रथेना देवो याति

भुवना विपश्यन्। यथा नो अदितिः करत्पश्वे नृभ्यो यथा गवै।
यथा तोकाय रुद्रियम्। मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो
गोषु मा (४२)

नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितो वधीर्हविष्मन्तो
नमसा विधेम ते। उदप्रुतो न वयो रक्षमाणा वावदतो अभ्रियस्येव
घोषाः। गिरिभ्रजो नोर्मयो मदन्तो बृहस्पतिमभ्यर्का अनावन्।
हृ॑सैरिव सखिभिर्वावदद्विरश्मन्मयानि नहना व्यस्यन्।
बृहस्पतिरभि कनिक्कदद्वा उत प्रास्तौदुच्च विद्वा॑ अंगायत्। एन्द्र
सान॒सि॑ रयिम् (४३)

सजित्वान॑ सदासहम्। वर्षिष्ठमृतये भर। प्र संसाहिषे
पुरुहूत॑ शत्रूयेष्ठस्ते शुष्म॑ इह रातिरस्तु। इन्द्रा भर॑ दक्षिणेना
वसूनि॑ पतिः सिन्धूनामसि रेवतीनाम्। त्व॑ सुतस्य पीतये सद्यो
वृद्धो अजायथाः। इन्द्र ज्यैष्ठ्याय सुक्रतो। भुवस्त्वमिन्द्र॑ ब्रह्मणा
महान्भुवो॑ विश्वेषु॒ सवनेषु॑ यज्ञियः। भुवो॑ नृ॑श्च्यौलो विश्वस्मिन्भरे॑
ज्येष्ठश्च॒ मन्त्रः॑ (४४)

विश्वच॑र्षणे। मि॒त्रस्य॑ च॒र्षणी॑धृतः श्रवो॑ देवस्य॑ सान॒सिम्।
सत्यं॑ चि॒त्रश्र॑वस्तमम्। मि॒त्रो जनान्॑ यातयति प्र॒जान॑न्मि॒त्रो
दा॒धार पृ॑थिवीमु॒त द्याम्। मि॒त्रः कृ॑ष्टीरनि॒मिषा॑भि च॒ष्टे स॒त्याय॑
हव्यं॑ घृतवद्विधेम। प्र स मि॒त्र म॒र्तो अस्तु॑ प्रय॑स्वान् यस्त॑
आदित्य॑ शिक्ष॑ति व्र॒तेन॑। न ह॑न्यते॒ न जी॑यते॒ त्वोतो॑ नैन॒म॑हो

अश्रोत्यन्तितो न दूरात्। यत् (४५)

चिद्धि ते विशो यथा प्र देव वरुण व्रतम्। मिनीमसि द्यविद्यवि।
यत्किं चेदं वरुण दैव्ये जनैऽभिद्रोहम्मनुष्याश्चरामसि। अचिन्ती
यत्तव धर्मा युयोपिम मा नस्तस्मादेनसो देव रीरिषः। कितवासो
यद्रिरिपुर्न दीवि यद्वा घा सत्यमुत यन्न विद्म। सर्वा ता वि ष्य
शिथिरेवं देवाथा ते स्याम वरुण प्रियासः॥ (४६)

सोमो गोषु मा रयिं मन्त्रो यच्छिथिरा सप्त च॥ [११]

पूर्णर्षयोऽग्निना ये देवाः सूर्यो मा सन्त्वा नह्यामि वषट्कारः स खंदिर उपयामगृहीतोऽसि यां वै
त्वे ऋतुम्प्र देवमेकादश॥ [१२] पूर्णा संहजान्तवाग्ने प्राणैरेव षट्त्रिंशत्॥३६॥ पूर्णा सन्ति देवाः॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>